

2. A Fővárosi Törvényszék személyi állománya

2.1. A létszámhelyzet általános alakulása

A társadalom különböző szféráiban a termelő és nemtermelő szervezetek működésének hatékonyságát összetett, bonyolult feltételrendszer határozza meg, ami részben a szervezet belső sajátosságai, részben pedig a külső körülmények által determinált. Így van ez a bíróságok esetében is, ahol a belső működtetéshez szükséges feltételrendszer biztosításán túl a külső körülmények is alapvetően befolyásolják a hatékony működés feltételrendszerét.

A Fővárosi Törvényszék működési hatékonyságának megítélése szempontjából az elmúlt 10 esztendőben folyamatosan központi problémát jelentett a bírói létszám alulfinanszírozottsága, a munkateherrel arányban nem álló létszám-támogatottsága.

A kérdéssel az elmúlt több mint egy évtizedben számos igazgatási vizsgálat foglalkozott, s valamennyi arra a következtetésre jutott, hogy a Fővárosi Törvényszék önmagában az ügyérkezésből eredő részesedése, részben pedig a Fővárosi Törvényszékre érkező ügyek összetettsége, bonyolultsága folytán a bírósági rendszerben meghatározóan nagyobb bírói létszámmal támogatandó.

A bírói létszám növelésére történtek kísérletek részben az engedélyezett létszám bővítésével, részben pedig a tartós távollét terhén alkalmazás jogi és pénzügyi feltételeinek megteremtésével. Mindez azonban az elmúlt években született vizsgálatok megállapításai szerint is kevés hatékonysággal járt; általában elmondható, hogy nem követte a bírósági feladatok bővülését, nem követte számos esetben a hatásköri változások adta munkateher-növekedést. Az erőforrások feladatarányos elosztása országos és törvényszéki szinten is kiemelt feladat, mert ez vezethet a munkateher arányos viseléséhez. Egyetértve az Országos Bírósági Hivatal elnökének stratégiai céljaként megfogalmazott elvvel, melynek keretében a bírósági erőforrások optimális elosztására és hasznosítására törekszik, 2012. évben – kiemelt létszámgazdálkodási célkitűzésként – belső létszám átcsoportosítással az egyes szervezeti egységek munkateher aránytalansága kiküszöbölésére törekedtem. A külső támogatás biztosítása mellett kiemelten fontosnak tartottam azt, hogy 2012. évben feltárjuk azokat a belső erőtartalékokat, amelyek az egyes szervezeti egységekben fellelhetők.

A belső létszám átcsoportosítás alapelvei a következők voltak:

- a bírói foglalkoztatás megszüntetése, minimálisra korlátozása azokon a szakterületeken ahol az utóbbi években megváltozott eljárási szabályok bírói titkár, fogalmazó, ügyintéző önálló eljárását lehetővé teszik,
- az átirányítható bírói álláshelyek legnagyobb munkateherrel dolgozó szervezeti egységekbe telepítése (elsődlegesen a peres szakterületekre),
- az átirányított bírói álláshelyek nyomán szükségessé vált titkári, ügyintézői álláshelyek maradéktalan biztosítása,
- létszámelosztás és átirányítás a bírák adminisztratív munkaterhét csökkentő

teamek kialakítása céljából.

A belső erőforrások átcsoportosítása 2012. év végével befejeződött, a fenti elvek végrehajtása az egyes foglalkoztatási területeken megtörtént, így a saját működési kereteinken belül mindent megtettünk az egyes szervezeti egységek munkaterhének arányosítása érdekében.

A Fővárosi Törvényszék engedélyezett és ténylegesen betöltött dolgozói létszámának alakulását az alábbi táblázat mutatja be 2012. január 1-jei és 2012. december 31-ei időpontokban:

Beosztás	2012. január 1. napján			2012. december 31. napján		
	engedélyezett	tényleges	dolgozó	engedélyezett	tényleges	dolgozó
bíró	720	746	703	720	734	678
bíróági titkár	168	162	141	202	206	181
bíróági fogalmazó	75	64	57	75	51	46
tisztviselő	898	831	801	898	773	727
bíróági ügyintéző	76	84	75	151	144	138
végrehajtási ügyintéző	10	9	9	10	10	10
írnok	429	512	497	429	535	510
fizikai dolgozó	219	212	205	219	212	208
összesen	2595	2620	2488	2704	2665	2498

A Fővárosi Törvényszék engedélyezett bírói létszáma az év során nem változott, azonban e körben feltétlenül említést érdemel az a körülmény, hogy az Országos Bíróági Hivatal elnöke a 390/2012. (XI. 29.) számú határozatában – az országos munkateher arányosítás biztosítása érdekében – megkezdte a zárolt (nem budapesti) bírói álláshelyek átcsoportosítását. Az OBH elnökének fenti határozata alapján 2013. január 1. napjával a Fővárosi Törvényszéken 8 bírói állással növekedett a rendszeresített (engedélyezett) bírói létszám.

Azon túl, hogy a jelzett bírói létszám átcsoportosítás nyilvánvalóan a pozitív folyamat első lépésének tekinthető, összességében, a belső erőforrások átcsoportosításával párhuzamosan feltétlenül alkalmas arra, hogy a munkateher arányosítása érdekében határozott lépéseket tegyünk.

Az engedélyezett és a ténylegesen dolgozó bírói létszám differenciáját a tartós távollét terhén alkalmazás adja, míg a 2012. december 31. napján tapasztalható dolgozói létszámot a 2012. második félévi nyugdíjazások nyomán kialakult helyzet, a munkavégzés alóli felmentések biztosítása determinálta.

Az áttekintő táblázat nyomán jól látható, hogy a Fővárosi Törvényszék titkári és

bíróági ügyintézői létszáma 2012. december 31. napjára jelentősen megnövekedett. Az Országos Bíróági Hivatal elnöke 2012. június 15. napjával a Fővárosi Törvényszéken 33 bíróági titkári és 75 bíróági ügyintézői álláshelyet rendszeresített. Az álláshelyek betöltését 2012. szeptember 1. napjától folyamatosan biztosítottuk, így a foglalkozási ágban 2012. év végére meghatározó jelentőségű a dolgozói létszám növekedése. A központi létszámbővítés komoly mozgásteret biztosított a Fővárosi Törvényszék vezetése számára: növelni tudtuk a bíróági teamek számát a kollégiumokban és a kerületi bíróságokon, a bírói létszámok átirányítása nyomán szabadon maradt felszámolási és cégreferádákat titkári és bíróági ügyintézői feladatkörbe adtuk, s ezen túlmenően szinte teljes körben általánossá tettük a titkári foglalkoztatást a szabálysértési szakterületen.

2.1.1. A tartós távollét terhén alkalmazás helyzete és gyakorlata a Fővárosi Törvényszéken

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács a 2005. évi 5. számú szabályzata alapján a tartósan távollévő bírák álláshelyeinek részbeni betöltéséről rendelkezett. A szabályzat 4. § (3) bekezdésében a túlbetöltés engedélyezett keretszámát 25%-ban határozta meg, majd a 2011. május 3-án megtartott ülésén – módosítva a szabályzatát – úgy rendelkezett, hogy a Fővárosi Törvényszék esetében a tárgyévet megelőző évben tartósan távollévő bírák éves átlagléttségének 50%-ában engedélyezett a túlbetöltések száma.

2009. és 2010. évben a Tanács 14 bírói túlbetöltést engedélyezett a Fővárosi Bíróság területén, majd 2011. évre a 82/2011. (V. 3.) OIT határozatában a túlbetöltések számát 16 főben állapította meg.

Az Országos Bíróági Hivatal elnöke a 280/2012. (IX. 25.) OBHE számú határozatában 2013. május 31. napjáig engedélyezte a Fővárosi Törvényszék egészére a tartós távollét terhén történő bírói alkalmazást, összességében 17 fős létszám vonatkozásában.

A tartósan távollévő álláshelyeken alkalmazott bírói létszám az alábbiakban került betöltésre az egyes szakágakban:

- Polgári Kollégium (1 fő)
- Közigazgatási Kollégium (1 fő)
- Büntető Kollégium (1 fő)
- Pesti Központi Kerületi Bíróság (10 fő)
- Budai Központi Kerületi Bíróság (1 fő)
- Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság (2 fő)
- Fővárosi Munkaügyi Bíróság (1 fő)

A tartós távollét terhén történő alkalmazás lehetőségével az év során mindvégig éltünk, a 17 fős túlbetöltés a jelzett szervezeti egységekben realizálódott, enyhítve az

ott kialakult bírói munkaterhet. Álláspontom szerint az engedélyezett bírói létszám végleges, országos rendezéséig 2013. évben is feltétlenül indokolt a tartós távollét terhén alkalmazás jogi és pénzügyi lehetőségének biztosítása a Fővárosi Törvényszéken.

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács a 144/2008. (VI. 9.) és a 197/2008. (XI. 25.) OIT határozatában 2009. január 1 napjától 2011. december 31. napjáig a Fővárosi Bíróságon 30 megyei bírósági bírói, 30 tisztviselői és 15 bírósági ügyintézői álláshelyet rendszeresített.

A 30 megyei bírósági álláshely 2009. óta folyamatosan betöltött, annak bérmegtakarítás terhén történő fenntartását folyamatosan biztosítottuk 2012. december 31. napjáig. A bérmegtakarítás terhére fennálló törvényszéki bírói foglalkoztatás a kollégiumokban az alábbiak szerint teljesült 2012. évben:

- Büntető Kollégium 8 fő
- Polgári Kollégium 13 fő
- Gazdasági Kollégium 7 fő
- Közigazgatási Kollégium 2 fő

Hasonlóan a tartósan távollévő bírák terhén történő többletfoglalkoztatáshoz, 2013. évtől is feltétlenül indokoltnak tartom ennek fennmaradását, mert a jelzett szervezeti egységeink munkaterhe a bérmegtakarítás terhén fenntartott foglalkoztatást szakmai szempontból indokoltá teszi.

Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 390/2012. (XI. 29.) OBHE számú határozata alapján az OIT 197/2008. (IX. 25.) határozatával ideiglenesen rendszeresített bírói álláshelyeink száma 2013. január 1-jétől 22-re csökkent, ilyen módon az álláshelyek ideiglenes jellegének fokozatos megszüntetése megkezdődött.

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács a 144/2008. (VI. 9.) és a 197/2008. (XI. 25.) számú határozataival a korábban jelzett 30 tisztviselői és 15 bírósági ügyintézői álláshelyet is rendszeresítette.

Sajnálatos módon az említett álláshelyek számomra elfogadhatatlan leépítése zajlott 2011. évben, mely intézkedést 2012. január 5. napjával azonnal felfüggesztettem. Ezen időponttól kezdődően az ideiglenesen rendszeresített álláshelyeken történő tisztviselői és ügyintézői állások létszámleépítése nem folytatódott, azonban 2012. január 1. napjával 16 tisztviselői és 4 bírósági ügyintézői álláshelyet tartottunk mindössze nyilván a fenti OIT határozatok nyomán.

2012. évben – a racionális és takarékos gazdálkodás eredményeként – nem csupán a 30 fős törvényszéki bírói többletfoglalkoztatást, de a megmaradt 16 fős tisztviselői és 4 bírósági ügyintézői alkalmazást is fenn tudtuk tartani.

Tekintettel a Fővárosi Törvényszék 2012-2013. évben még jellemző átlag fölötti munkaterhére, a jelzett tisztviselői, ügyintézői alkalmazások továbbra is feltétlenül szükségesek.

2.2. A bírósági vezetői beosztások betöltése a Fővárosi Törvényszéken

A bírósági vezetői állások teljes áttekintését, azok indokoltságát kiemelt létszámgazdálkodási feladatnak tekintettem 2012. évre vonatkozóan. Fontos célként tűztam ki a vezető bírói álláshelyek felülvizsgálata során azt, hogy a jövőben kizárólag olyan szervezeti egységekben kapjanak a bírák vezetői beosztást, ahol tényleges csoportot, szervezeti egységet irányítanak, vezetnek. Ennek megfelelően az elmúlt esztendőben áttekintettük a vezető bírói álláshelyeket, s számos szervezeti egységben megszüntettük azokat. Így történt a Gazdasági Kollégiumon belül, a Cégbíróságon egyes csoportvezető bírói állásoknál, s ugyanígy jártam el a Pesti Központi Kerületi Bíróság elnöki bírói álláshelyei tekintetében is. E bíróságon összesen 3 vezető bírói álláshely került megszüntetésre. A szervezeti egységet nem irányító vezető bírák álláshelyeinek átcsoportosítását is megkezdtuk az elmúlt évben, így került sor a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságon önálló büntető ügyszakos csoportvezető bírói hely kialakítására. Hasonlóan jártam el a Fővárosi Törvényszék végrehajtói irodáját vezető csoportvezető bírói álláshely tekintetében is. Figyelemmel arra, hogy a Fővárosi Törvényszék legnagyobb szervezeti egysége a Polgári Kollégium, indokolatlannak tartottam kizárólag egy kollégiumvezető helyettesi álláshely rendszeresítését. E szervezeti egységben az OBH elnökének engedélye alapján csoportvezetői álláshelyet kollégiumvezető helyettesi álláshelyre alakítottunk át, s azt pályázati úton 2013. első negyedévében betöltjük.

A vezető bírói álláshelyek fenti – a racionális létszámgazdálkodáson alapuló – átcsoportosításán túl elmondható, hogy 2012. évben számos vezető bírói álláshelyet átmenetileg megbízás útján töltöttünk be. E megoldással a vezetői feladatok ellátásának folyamatosságát maradéktalanul biztosítottuk.

Az év során az Országos Bírósági Hivatal elnöke pályázatot írt ki a Fővárosi Törvényszék általános elnökhelyettesi, polgári, gazdasági és büntető kollégiumvezetői álláshelyeire, amely álláshelyek részben 2012. évben, részben 2013-ban betöltésre kerültek. Az említett álláshelyeken túl 17 különböző szintű vezető bírói álláshelyet pályáztattunk, melyek szintén az elmúlt esztendőben, illetőleg 2013. év elején kerültek betöltésre. A vezetői álláshelyek pályázatainak elbírálása során a Bszi. és a Bjt. rendelkezéseinek megfelelően a bírói testületek véleményét beszereztük, s azt két álláshelytől eltekintve maradéktalanul figyelembe vettük. A Büntető Kollégium kollégiumvezetői álláshely betöltése során az Országos Bírósági Hivatal elnöke az Országos Bírói Tanáccsal egyetértésben tért el az összbírói értekezlet állásfoglalásától, míg a Budai Központi Kerületi Bíróság esetében a bírói véleménynyilvánítás során kevesebb támogatást kapott pályázót neveztem ki a bíróság elnökének. Az előbbieken túlmenően valamennyi esetben a bírói testületek véleményével azonosan döntött a kinevezésre jogosult.

A törvényszéken és a kerületi bíróságain dolgozó, 2012. évben kinevezett bírósági vezetők beosztási helyét stb. a 3. számú *melléklet* részletesen tartalmazza.

Az elmúlt évtizedben végzett vezetési vizsgálatok folyamatosan elemezték a Fővárosi

Bíróság vezető bírói létszámát, áttekintve az igazgatott szervezeti egységek, az alkalmazottak számát. Az e körben végzett külső és belső átvilágítási anyagok sorra, rendre rögzítették azt, hogy a Fővárosi Bíróság vezetői létszáma az országos átlaghoz viszonyítottnak alacsony, nem eltűzött.

Az összefoglalóhoz 4.és 4/I számú mellékletként csatolt táblázatok részletesen bemutatják a Fővárosi Törvényszék és kerületi bíróságainak a szervezeti egységeit, a szervezeti egységekben dolgozó bírák létszámát. Mindezek alapján egyértelműen megállapítható az, hogy az igazgatási és szakmai vezetők létszáma az irányított szervezeti egységek nagyságához igazodik, s mára az is elmondható, hogy minden vezető bíró esetében önálló szervezeti egység irányításáról beszélhetünk. Egyetlen vezető bírói álláshelyet tartunk nyilván a Fővárosi Törvényszék Cégbíróságán, ahol a vezető bíró bírósági ügyintézőket (cégszerkesztőket) irányít, mint önálló szervezeti egységet.

A 2012. évben végrehajtott vezető bírói átcsoportosítások, vezető bírói álláshelyek megszüntetése nyomán álláspontom szerint a szakmai és igazgatási vezetői álláshelyek további fenntartása a mára kialakult formában feltétlenül indokolt.

2.3. A Fővárosi Törvényszék bírói létszámhelyzete

A törvényszékek, a városi, kerületi bíróságok működése szempontjából a bírói létszám évközi módosulása, az engedélyezett és ténylegesen betöltött álláshelyeknek az alakulása, a tartós távollét terhén foglalkoztatottak létszáma mind-mind olyan tényezők, amelyek változásai közvetlen hatást gyakorolnak a bíróság működésére, eredményességére, időszerűségének alakulására. A bírói fluktuáció kérdése a Fővárosi Törvényszék működése során valamennyi esztendőben kiemelt kérdés volt. A tanácsok változása, a folyamatos átszignálások az ügyek érdemi feldolgozása és az időszerűségi mutató alakulása szempontjából feltétlenül kedvezőtlen irányba hatnak.

A Fővárosi Törvényszék fluktuációs mutatója a 2010. évben 3,2%-os, 2011-ben 5,4%-os volt, ami azt jelentette, hogy 2010-ben 23, míg 2011-ben 39 bírói álláshely vált üressé és került pályázati úton ismételt betöltésre.

Az Alaptörvény bírói felső korhatárt érintő rendelkezése nyomán már 2011. évben látható volt, hogy a magyarországi bíróságokat, s ezen belül a Fővárosi Törvényszéket jelentős bírói létszámmozgás érinti majd 2012-ben.

Az említett törvényi rendelkezés folytán az elmúlt esztendőben összesen 47 bíró vonult nyugállományba. Figyelemmel a Fővárosi Törvényszék „bírói korfájára”, természetes, hogy a bírák legnagyobb része törvényszéki bíró volt e körben, s kisebb részt kerületi bíróságra beosztott bíró.

Már a 2011. év végén kérte nyugállományba helyezését 8 kolléga, tényleges felmentésükre 2012. évben került sor, míg 11 bíró szolgálati viszonya lemondás útján szűnt meg.

Összességében a Fővárosi Törvényszéken 2012. december 31. napjával 84 bíró

szolgálati viszonya szűnt meg különböző jogcímen, amely fluktuáció példátlanak tekinthető a Fővárosi Törvényszék működésében.

A kollégák bírói felső korhatár elérése, nyugállományba vonulás, lemondás miatti távozása folytán jelentkező bírói létszámhiány (lásd a 6. számú mellékletet) kompenzálását jelentette a 2011. évi CXXXI. törvénnyel biztosított úgynevezett „előrehozott pályáztatási rendszer”, továbbá az a tény, hogy a távozó bírák nagyobb része munkavégzési kötelezettségeit a szolgálati viszony fennállása alatt mindvégig teljesítette, munkavégzés alóli mentesítést nem kért. Jelentős, hogy a 84 bírói álláshelyet érintő létszámmozgáson belül összesen 40 tanács esetében jelentkezett távollét miatti tényleges bírói létszámhiány.

2.3.1. A bírói pályázatokkal kapcsolatos törvényszéki gyakorlat

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVI. törvényt 2011. március 1. napjával alapvetően módosította a 2010. évi CLXXXIII. törvény. A törvénymódosítással párhuzamosan született meg a 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet, ami a bírói álláshelyek pályáztatásának részletes szabályait – pontrendszeres szisztémához kötve – kialakította. Az új jogszabályi környezet alapjaiban módosította a bírónak válás feltételrendszerét a korábbi évtized gyakorlatához képest, megnövelve a bírói tanácsok döntési felelősségét és egyben kompetenciáját is. Az elmúlt esztendőben a szisztéma kritikája különböző szakmai fórumokon több esetben elhangzott, az Országos Bírói Tanács 2012. évben részletesen foglalkozott – a bírói tanácsok elnökeit bevonva – a pontrendszer alkalmazásának szakmai tapasztalataival. Mindezt figyelembe véve a jövőben részben jogalkotási javaslatok körvonalazódnak, másrészt pedig kialakulhat a bírói tanácsok egységes jogértelmezési és jogalkalmazási gyakorlata, ami az egyéves szakmai tapasztalatok tükrében rendkívül fontos.

Magyarország Alaptörvényének rendelkezése alapján 2012. január 1. napjával megváltozott a bírókra vonatkozó felső korhatár mértéke. A jogalkotó a 2012. évi bírói nyugdíjazásokra figyelemmel előrehozott pályáztatási rendszert alakított ki, megalkotva a már említett 2011. évi CXXXI. törvényt, amely alapján a magyarországi bíróságokon 2011. december 15. napjáig összesen 129 helyi bírósági bírói álláshely pályáztatására került sor. A Fővárosi Bíróság tekintetében a jogalkotó 47 helyi bírósági álláshely előrehozott pályáztatására teremtett jogi és pénzügyi lehetőséget. A Fővárosi Bíróság kerületi bíróságaira összesen 33 polgári ügyszakos, valamint 14 büntető ügyszakos bírói álláshely pályázati kiírására 2011. december 15. napjáig 181 pályázó terjesztett elő 208 pályázatot. A pályázatok értékelésére, elbírálására 2012. I. negyedévében került sor.

Az előrehozott pályázati eljárás azt eredményezte, hogy a nyugdíjba vonuló álláshelyén alkalmazott bírák 2012. április 1. napjával ünnepélyes formában kinevezésre kerülhettek, így a létszámmozgás negatív hatásai lényegesen korlátozottabban jelentkeztek.

2012. évben kiírt összesen 46 pályázat 53 álláshelyet érintett, részben vezető bírói, részben törvényszéki és kerületi, fővárosi közigazgatási és munkaügyi bírósági helyre vonatkozott:

- az OBH elnöke 4 vezető bírói pályázatot írt ki az év során (FT általános elnökhelyettese, büntető, polgári és gazdasági kollégium vezetője),
- 1 törvényszéki csoportvezető bírói álláshely került kiírásra,
- 17 kerületi (FKMB) bírósági vezető bírói álláshelyet pályáztattunk,
- 25 törvényszéki bírói álláshely és
- 6 kerületi bírói álláshely pályáztatására tettünk javaslatot.

A 2012. évben kiírt pályázatok közül 13 pályázati álláshely betöltése 2013-ban zajlott, illetve van folyamatban.

A vezető bírói állások esetében 7 pályázat elbírálása 2013. évben (január 1. és március 1.) történt.

A pályázatok nagyobb része – a fenti adatokból jól láthatóan – törvényszéki bírói álláshelyekre vonatkozott. Ennek az az oka, hogy a kerületi bírósági álláshelyek pályáztatása zajlott először a 2011. évi CXXXI. törvény rendelkezései alapján, majd ezek eredményes, 2012. április 1-i betöltését követően kezdtük meg a törvényszéki álláshelyek kiírását. A Bjt. módosított rendelkezései, a 7/2011. (III.4) KIM rendelet szabályai ellenére változatlanul elmondható, hogy a bírói álláshelyeket legnagyobb részt bírósági titkárok nyerik el a pályázatok elbírálása során.

A 2011. évi CXXXI. törvény alapján 2011. évben kiírt, de 2012-ben betöltött, és a 2012. évben kiírt és ebben az esztendőben betöltött bírói álláshelyeket elemezve az látható, hogy összesen 52 bírósági titkár és 9 más jogász szakterületről érkező pályázó nyert 2012. évben bírói kinevezést. Összességében a pályázatok nyerteseinek 85,24%-a korábban titkárként dolgozott, nagyrészt a Fővárosi Törvényszék valamelyik szervezeti egységében, illetve más magyarországi bíróságon.

A pályázatok elbírálása során maximálisan figyelembe vettem és veszem a szakmai testületek, a kollégiumok, valamint a Bírói Tanács véleményét, állásfoglalását. Bírói álláshelyek tekintetében – szakmai indokok alapján – az elmúlt esztendőben 3 esetben tértem el a BT által felállított rangsortól, természetesen a törvény biztosította mozgástérben. A bírósági vezetői állások pályázati betöltése során 1 alkalommal javaslatot tettem a kinevező felé a véleményt nyilvánító testület által támogatottól eltérő pályázó kinevezésére, 1 esetben pedig a kinevezési jogkörömbbe tartozó pályázat elbírálása során tértem el a közösségi vélemény-nyilvánítástól. Döntéseimet minden esetben nyilvánosan megindokoltam a véleményt nyilvánító testületek előtt.

2.3.2. A bírák áthelyezésének és kirendelésének gyakorlata, annak tapasztalatai 2012. évben

Az elmúlt évben 16 bíró került áthelyezésre a Fővárosi Törvényszékről, illetve a

területén működő bíróságokról különböző szervezeti egységekbe. Az áthelyezésekre részben felsőbb bíróságokon, vagy más magyarországi bíróságon elnyert pályázat folytán került sor, illetve más esetekben a bírák beosztásra kerültek az Országos Bírósági Hivatalba. A Fővárosi Törvényszék kerületi bíróságairól 12 fő a Fővárosi Törvényszék különböző kollégiumaiban nyert pályázat útján bírói álláshelyet, míg számos esetben az Országos Bírósági Hivatalból, a Kúriáról, vagy más szervezeti egységből került kolléga áthelyezésre.

Az erre vonatkozó részletes adatok a 7. számú mellékletben kísérhetők figyelemmel.

A Fővárosi Törvényszéket érintő kirendelési gyakorlat 2012. évben speciálisan alakult. A Fővárosi Törvényszék és kerületi bíróságainak működőképességét az elmúlt esztendőben úgy tudtuk zökkenőmentesen biztosítani, hogy a 2011. évi CXXXI. törvény előrehozott pályáztatásának végrehajtásán túl folyamatosan éltünk a kerületi bírák törvényszékre történő kirendelésével. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvényben meghatározott bírói felső korhatár miatti, illetve az egyéb okból történő szolgálati viszony megszűnések legnagyobb részt a Fővárosi Törvényszéket érintették, az ítélkezési munka folyamatosságának biztosítását kizárólag a jelzett, nagyszámú kirendeléssel tudtam biztosítani.

2012. évben összesen 34 kerületi bírósági (fővárosi munkaügyi bírósági) bírót rendeltem ki az előbbi cél maradéktalan megvalósításáért a Fővárosi Törvényszékre.

A Fővárosi Törvényszék működőképességének biztosítása mellett nagy hangsúlyt fektettem az elmúlt esztendő során arra, hogy az egyes szervezeti egységek között a munkateher arányosítását biztosítsuk. A kirendelések – legtöbb esetben a Pesti Központi Kerületi Bíróság bírói létszámának terhére – az alábbi szervezeti egységek között történtek az elmúlt esztendőben:

- 3 bíró a Pesti Központi Kerületi Bíróságról a Fővárosi Törvényszék Közigazgatási Kollégiumába,
- 1 bíró a Budai Központi Kerületi Bíróságról a Fővárosi Törvényszék Közigazgatási Kollégiumába,
- 1 bíró a Pesti Központi Kerületi Bírósárról a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságra,
- 1 pesti központi kerületi bírósági bíró a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróságra,
- a Fővárosi Törvényszékre kirendelt budapesti II. és III. kerületi bírósági bíró kirendelésének megszüntetése és beosztása eredeti szolgálati helyére.

A jelzett kirendelések úgynevezett „rapid” kirendelések voltak, melyek azt célozták, hogy az egyes szervezeti egységekben jelentkező munkateher aránytalanságot a lehető legrövidebb időn belül kiküszöböljük. A célom e kirendelésekkel az volt, hogy gyors reakcióval megakadályozzuk azokat a negatív folyamatokat, amelyek később lényegesen nagyobb terhek mellett volnának megállíthatók. Elképzeléseim szerint a jövőben is rendszeresen élni kívánok a szervezeti egységek közötti kirendelés gyakorlatával, elkerülve azt, hogy egyes szervezeti egységekben a munkateher

lényegesen aránytalanabbá és kezelhetetlenné váljon.

2012. évben átdolgoztuk és hatályba lépett a Fővárosi Törvényszék 2. számú szabályzata, amely a helyi bírósági bírák Fővárosi Törvényszékekre történő kirendeléséről rendelkezik. A szabályzat a jövőben világos rendszert szab a részben a munkateher arányosítása, részben pedig a szakmai továbbképzés, az ütemezett utánpótlás biztosítása céljából történő kirendeléseknek.

2.3.3. A bírák kijelölésének gyakorlata a Fővárosi Törvényszéken

A bírák speciális, a törvényben meghatározott feladatkörökre, ítélkezési tevékenységre történő kijelölésére – a korábbi évek gyakorlatának megfelelően – a megfelelő szakmai felkészültség figyelembevételével, a szakmai-igazgatási vezetői javaslat alapján történik. 2012. évben is a fiatalkorúak büntető ügyében történő, a büntetés-végrehajtási bírói feladatok ellátására irányuló, nyomozási bírói, továbbá a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 17.§. (5) és (6) bekezdésében meghatározott ügyek intézésére és végezetül a közigazgatási és munkaügyi ügyekben történő eljárásra vonatkozó kijelölési javaslatok érkeztek a szakági vezetőktől. Az elmúlt esztendőben (a 9. számú *mellékletben* részletekbe menően jelezve) összesen 34 bíró kijelölésére tettem javaslatot, illetve döntöttem a kijelölésről.

A kijelölés kérdéskörével kapcsolatban az elmúlt esztendőkben szakmai fórumokon újra és újra felmerült a jelenlegi gyakorlat felülvizsgálatának szükségessége, ugyanis a hatályos jogszabályok semmilyen igazolt többletcompetenciát (másoddiplomát, szakmai tanfolyam elvégzését, a MIA-n történt továbbképzésben való részvételt stb.) nem kívánnak meg a kijelölés előfeltételeként. Ilyen módon a törvényszékek elnökei a szakági vezetés által adott javaslatban megfogalmazott felkészültséget, igazolt kompetenciát tekintik a kijelölés alapjának.

2.3.4. A bírák tartós távolléte 2012. évben és az ebből eredő „bírói létszámhiány”

A Fővárosi Törvényszék működését hosszú évekre visszatekintve rendszeresen negatívan befolyásolja a bírák tartós távolléte. Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács mai napig hatályos 2005. évi 5. számú szabályzata a tartós távollét terhen alkalmazás kereteit kialakította, jelen pillanatban a Fővárosi Törvényszéken engedélyezett tartós távollét terhen foglalkoztatott bírói létszám 17 fő. Ez a létszám természetesen a tartós távollétek volumenét csak részben fedi le, ilyen módon a távollétek problematikájával, az ebből eredő negatív hatásokkal (ügyátosztások, megismételt eljárások stb.) minden esztendőben szinte minden szinten és valamennyi szakmai igazgatási vezetőnek meg kell küzdeni.

A Fővárosi Törvényszéken zömében a felmentési idők töltése, míg a kerületi bíróságokon a gyermekgondozás miatti távollét eredményezett az elmúlt esztendőben is „bírói létszámhiányt”: 116 bíró különböző jogcímen alapuló tartós távolléte eredményezett negatív tendenciákat. A távolléti napok teljes létszámmra vetített

volumene 14.775 nap volt, melyen belül változatlanul a gyermekgondozás miatti távollét eredményezte a legjelentősebb bírói létszámkiesést (10. számú melléklet). Tekintettel arra, hogy tartós távollétek jelenségével továbbra is minden esztendőben számolnunk kell, ezért feltétlenül biztosítandó a jövőben is – minimálisan a módosított OIT szabályzatban meghatározott mértékben – a tartós távollét terhén alkalmazás jogi és pénzügyi lehetősége. Fontosnak tartom, hogy az Országos Bírószági Hivatal elnöke által rövidesen közzétételre kerülő „gazdálkodási szabályzatban” e lehetőség a jelzett módon kerüljön beépítésre. Ennek hiányában a bíróságok működőképessége nem biztosítható, figyelembe véve azt a körülményt, hogy a jelenlegi szabályozás is szűk körben – nem lefedve a teljes távolléti létszámot – biztosít kompenzációt. A tartós távollétek miatt az egyes szervezeti egységekben kialakuló működési nehézségeket, munkateher aránytalanságokat rövidtávon a rugalmas kirendelések gyakorlatának fenntartásával kezelni tudjuk. Mindez azonban természetesen hosszú távú megoldást nem jelenthet, s e körben nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy a tartós távollét problematikája jellemző módon egyidejűleg több szervezeti egységben jelenik meg rendszerint.

2.3.5. A bírák gyakorlati idejének és nemének megoszlása a Fővárosi Törvényszéken

A bírák gyakorlati idő szerinti megoszlása, az úgynevezett „bírói korfa” kiemelt jelentőségű kérdés, hiszen a bírósági működés időszerűsége, szakszerűsége szempontjából bír relevanciával. A 2012. év jelentősen erősítette a korábban már megindult folyamatot, amely nyomán azt rögzíthettük, hogy az utóbbi években a kerületi bíróságainkon meghatározó mértékben növekedett a kevesebb gyakorlattal rendelkező, pályakezdő bírák száma. A folyamatnak tehát évek óta szemtanúi vagyunk, azonban az Alaptörvényben meghatározott bírói nyugdíjkorhatárra figyelemmel ez az arány jelentősen változott 2012. évben.

A 2012. december 31. napján tényleges dolgozó bírói létszám 39,37%-a (289 fő) a Törvényszéken, míg 60,62% (445 fő) a kerületi (munkaügyi) bíróságokon dolgozott. A Törvényszékre beosztott bírák legnagyobb része (220 fő) 10 évet meghaladó tényleges bírói gyakorlattal rendelkezik, ami álláspontom szerint kedvező arány, s megfelel annak az alapelvárásnak, hogy a felsőbb bíróságokon alapvetően nagyobb gyakorlattal rendelkező bírák ítélkezzenek. A Törvényszéken dolgozó kollégák 23,87%-a 10 év alatti, azonban a nagyobb része (50 fő) 3 évet meghaladó gyakorlatot szerzett korábban. Az egyes szakágak vezetői a fellebbviteli ügyszak tekintetében alapvetően konzekvens gyakorlatot követnek, s ez jellemző a kollégiumi véleménynyilvánításokra is a fellebbviteli tanácsokban kiírt üres bírói álláshelyek pályázati betöltésekor: az álláshelyeket általában hosszabb elsőfokú gyakorlattal rendelkező bírák nyerik el. Ezzel szemben némi áttörést jelentettek az elmúlt években a megyei elsőfokú ügyszak esetében azok a döntések, amelyek nyomán kevesebb gyakorlattal rendelkező bírák, esetleg bírói gyakorlattal nem rendelkező jogászok pályázatai is támogatást kaptak.

A Fővárosi Törvényszék kerületi (munkaügyi) bíróságain dolgozó 445 bíró 30,78%-a határozott időre kinevezett kolléga, aki nem rendelkezik 3 éves bírói gyakorlattal. Nagyjából egyenlő arányt képvisel (26,96%) a 3-10 év közötti és a 10-20 év közötti (27,86%) gyakorlati idővel rendelkező bírói kar. Tekintettel arra, hogy a Fővárosi Törvényszék bírói utánpótlását alapvetően a 3-20 év közötti gyakorlattal rendelkező kerületi bírósági kar biztosítja, évekre visszatekintve jól látható, hogy a viszonylag stabil, nagyobb gyakorlattal rendelkező kerületi bírói kar tekinthető a legmobilisabb elemnek a korfán belül.

20 év fölötti bírói gyakorlattal a kerületi bírói létszám mindössze 14%-a rendelkezik, s a jelenlegi és várható bírói létszámmozgásokat is figyelembe véve prognosztizálható, hogy ez az arány a jövőben sem változik markánsan.

A tájékoztató 11. számú melléklete alapján látható, hogy a Fővárosi Törvényszéken és kerületi bíróságain dolgozó bírák legnagyobb hányada, 80,24%-a nő.

Az elmúlt évtizedben a férfi/női arány 86% körül mozgott átlagosan, így az elmúlt évre tekintve némi módosulás tapasztalható. Törvényszéki szinten a nők aránya 78,89%, míg a kerületek (munkaügyi bíróság) esetében ez az arány 81,12%.

A bírói korfa, a tényleges életkor, illetőleg a nemek szerinti arány összevetése jelentős részben választ ad a tartós távollétek problematikájára is, hiszen egyértelműen rögzíthető, hogy a gyermekgondozás miatti távollétek aránya az elkövetkező esztendőben sem fog csökkenni.

2.3.6. A bírák lakóhelyének és beosztási helyének tényleges alakulása 2012. évben

A Fővárosi Törvényszék területén 2012. december 31. napján ténylegesen dolgozó 734 bíró közül 151 főnek (20,57%) a lakóhelye nem volt azonos szolgálati helyével. Mindez a Törvényszéken dolgozó kollégák közül 59, míg a kerületi (munkaügyi) bíróság bírái közül 92 főt érintett. A lakóhely és a szolgálati hely egybeesésének kérdése részben a pénzügyi gazdálkodás szempontjából bír relevanciával (munkába járási költségterítések biztosítása), másodsorban pedig a kirendelések racionális meghatározásakor lehet hatással.

Összességében azonban rögzíthető, hogy a Fővárosi Törvényszék bírói karának közel 80%-a Budapesten lakik, vagyis szolgálati és lakóhelyük azonos településen van (12. számú melléklet).

2.3.7. A bírák ítélkezési tevékenységet meghaladó egyéb feladatellátásai 2012-ben

E pontban azokat a speciális kijelölésen alapuló többletfeladatokat jelenítem meg, amelyeket bíráink a napi tárgyalási kötelezettségük teljesítése mellett 2012. évben rendszeresen elláttak. E körben természetesen mellőzöm a vezető bírák igazgatási feladatainak bemutatását, amelyeket általános jelleggel a Bszi., a Bjt. és a Fővárosi Törvényszék Szervezeti és Működési Szabályzata rendeznek.

A 2011. évi 5. számú OIT szabályzattal módosított 1999. évi 9. számú OIT szabályzat

25.§-a alapján a Fővárosi Törvényszéken is folyamatos volt 2012. évben az instruktor bírói kijelölés. Az instruktor bírák részben vezető bírák, részben pedig beosztott bírák, akik nagyobb szakmai tapasztalattal rendelkeznek, s tárgyalási feladataik, egyéb igazgatási tevékenységük mellett látták el az instruktor bírói tevékenységet. Figyelemmel arra, hogy 2011. és 2012. évben is igen jelentős volt a határozott időre kinevezett pályakezdő bírák létszáma, ezért nem véletlen, hogy az egy időben (azonos hónapban) dolgozó instruktor bírák száma elérte a 70 főt is.

A 13. számú táblázat alapján jól látható, hogy a 2012. április 1. napjával történt bírói kinevezések egyidejűleg milyen jelentős számú instruktor bírói kinevezést indukáltak. Az elmúlt esztendőben az instruktor bírói feladatok ellátása jelentős többletterhet rótt az érintett bírókra. Az instruktor bírói ellenőrzési, támogatási tevékenység dokumentálását végleges formában rögzítettük, egyszerűsítettük, és a lehetőségekhez képest elektronikus nyilvántartási útra tereltük. A rendelkezésre álló szakmai tapasztalatok alapján az instruktor bírói rendszer hatékonyan működik, a kitűzött cél elérésére maximálisan alkalmas, azonban egyes kisebb szervezeti egységekben (kerületi bíróságokon) mára problémát jelent az a körülmény, hogy egy-egy instruktor bíróhoz adott esetben 2-3 instruált bíró kapcsolódik. 2012. év végével az instruktor bírák tevékenységét céljuttalmazással honoráltam.

A Fővárosi Törvényszék bírái közül 25-en 2012. évben rendszeresen részt vettek az Országos Bírósági Hivatal által szervezett munkacsoportok működésében. Szakmai támogató tevékenységüket tárgyalási tevékenységük teljesítése mellett látták el főszabály szerint, kivételesen került sor tárgyalási kedvezmény igénybevételére.

Az elmúlt esztendőben az alább felsorolt OBH munkacsoportok tevékenykedtek a Fővárosi Törvényszék bíráinak közreműködésével:

- Munkateher munkacsoport,
- Kommunikációs munkacsoport,
- Képzési munkacsoport,
- Igazgatási részmunkacsoport,
- Mediációs munkacsoport,
- A bíróságok egységes iratkezeléséről szóló szabályzat felülvizsgálatát végző munkacsoport,
- Közigazgatási-munkaügyi munkacsoport,
- Bírósági integritás munkacsoport,
- Végrehajtási munkacsoport,
- Közbeszerzési munkacsoport.

A bírói alaptevékenység gyakorlásán túl a Fővárosi Törvényszék területén dr. Póta Péter bíró sajtósóvivői feladatokat lát el, dr. Horváth Zsolt csoportvezető bíró biztonsági vezetői tevékenységet végez, míg dr. Kiss Károly bíró honvédelmi-és polgári védelmi felelősként is működik.

2.4. A bírósági titkári létszámhelyzet

A 2012. évre meghatározott létszámgazdálkodási feladataink között kiemelt szerepet tulajdonítottam annak, hogy a jövőben a bírósági titkárok által végezhető szakterületről fokozatosan a bírói foglalkoztatást kivonjuk. Ennek eredményes végrehajtásához a titkári létszám belső átcsoportosítására, továbbá titkári létszámbővítésre volt szükség.

2012. január 1. napján 168 engedélyezett és 162 tényleges betöltött titkári álláshelyet tartottunk nyilván a Fővárosi Törvényszéken. A tartósan távollévő bírósági titkárok száma az év első napján 21 fő volt. Az Országos Bírósági Hivatal elnöke a 115/2012. (VI. 8) számú döntésével 133 bírósági titkári álláshelyet rendszeresített a Fővárosi Törvényszéken. Ennek megfelelően az engedélyezett titkári létszámunk 2012. december 31. napján 202 főre növekedett. A titkári létszám átcsoportosítását, a megnövekedett titkári létszám szervezeti egységek közötti felosztását a mellékletként csatolt *14. számú táblázat* tartalmazza. A táblázat alapján jól látható, hogy elsősorban a Polgári Kollégium megyei elsőfokú tanácsai mellett, a Gazdasági Kollégium Csődfelszámolási Csoportjában, a Törvényszék Közigazgatási Kollégiumában növeltük jelentősen a titkári létszámot a munkateher kiemelkedő nagyságára figyelemmel, illetve az önálló titkári foglalkoztatás biztosítása céljából.

Az egyes szervezeti egységek között 2012. évre kialakított titkári létszámelosztást természetesen nem tekintem végleges helyzetnek, a munkateher változása a titkári létszám folyamatos mozgásával, mobilizálásával jár együtt. Az egyes szervezeti egységekben a hátralékok feldolgozása után a szervezeti egység működését elemezzük, s ennek tükrében rendezzük át a titkári létszámot.

Az év végével ténylegesen alkalmazott titkári létszámból 25 fő tartósan távol volt, amely nagyjából megfelel az első félévi helyzetnek. Összességében az év végével ténylegesen dolgozó 675 bíróra 181 fő titkár esett, amely a megnövelt létszám mellett is alacsonynak tekinthető. A bírósági titkárok tartós távollétének éves alakulását törvényszéki és kerületi szinten az időtartam és az okok szerinti megoszlásban a *15. számú melléklet* részletezi. Tekintettel arra, hogy a titkárok legnagyobb számban pályakezdő fiatal jogászok, értelemszerűen a tartós távollét háttérében jelentkező ok szinte kizárólagosan a gyermekgondozás miatti távollét.

2.4.1. A titkárok gyakorlati idejének és nemének megoszlása a Fővárosi Törvényszéken

Titkáraink legnagyobb része egy évet meg nem haladó szakmai gyakorlati idővel rendelkezik (46,60%), 78,64%-a pedig 3 év alatti gyakorlati idővel bír. Mindez igazolja az előbbi pontban tett megállapítást, miszerint titkáraink nagy hányada pályakezdő fiatal jogász, akik a bírói szerepkörre készülnek. Kisebb a 3-10 év közé eső gyakorlati idővel rendelkező titkárok létszáma (43 fő), akik között már számos esetben találunk olyan kollégát, aki a titkári tevékenységet élethivatásszerűen kívánja végezni.

Titkáraink legnagyobb része (75,72%) a kerületi és munkaügyi bíróságon tölti

gyakorlatát, kisebb hányadban a Fővárosi Törvényszéken teljesítettek szolgálatot az év végével. Míg a Törvényszéken történő alkalmazás elsődleges szempontja a „bírói munkaerő kiváltása”, valamint a megyei elsőfokú ügyszakban a bírósági csapatok kialakítása volt, addig az elsőfokú kerületi bírósági beosztás során természetesen figyelembe vesszük azt a körülményt is, hogy a titkárok bírói szerepkörre készülnek, s kinevezésük esetén alapvetően kerületi bíróságra történik a beosztásuk.

A férfiak-nők aránya némiképpen másképp alakul a bírói kar nemek szerinti megoszlásához képest. Az alkalmazott titkárok 75,72%-a nő, ami azt jelenti, hogy a férfi titkárok létszámaránya jelentősebb a bíróihoz viszonyítottan. A különbség alapvetően 5%-os differenciát mutat a bírói karhoz képest, azonban jelentheti a trend lassú változását.

A titkári létszám nemek szerinti megoszlásának alapvetően a már korábban említett, a gyermekgondozás miatti tartós távollétek prognosztizálása szempontjából van jelentősége.

2.4.2. A bírósági titkári álláshelyek betöltése és a szolgálati viszony megszűnések

Az igazságügyi alkalmazottakra vonatkozó törvényi szabályozás a titkári álláshelyek betöltése vonatkozásban kötelező pályázati előírást nem tartalmaz, azonban az év során két esetben is éltünk nyilvános pályázati felhívás közzétételével.

A titkári álláshelyek nyilvános pályáztatása átláthatóságot biztosít a létszámgazdálkodás területén, ugyanakkor a munkaadó számára szabadabb mozgásteret ad a titkári feladatra legalkalmasabbnak tekinthető személyek kiválasztásakor.

2012. május 20-i határidővel 10, míg 2012. július 31-i határidővel 33 titkári álláshelyet pályáztattunk. A 2012. május 20-i határidővel meghirdetett felhívásra 41 érvényes pályázat érkezett, így a meghirdetett helyek betöltésének akadálya nem volt.

Az év során a pályázati kiírás nyomán álláshelyet nem nyert, azonban titkári munkára alkalmasnak ítélt személyekről nyilvántartást vezetünk továbbra is, s a későbbiekben az ismételt pályázati eljárás alkalmával – ahogy már eddig is – figyelembe vesszük korábbi jelentkezésüket.

A második félévben meghirdetett 33 titkári álláshely 2012. év végéig betöltésre került.

Megnyugtatónak tartom azt a stabil létszámgazdálkodást biztosító tapasztalatot, hogy a meghirdetett titkári álláshelyek betöltésére mindig rendelkezünk megfelelő, alkalmasnak ítélt pályázókkal.

A pályázati felhívások közzétételével párhuzamosan természetesen maradéktalanul biztosítjuk a fogalmazóink továbblépési lehetőségét, titkárrá válását.

Ahogy a pályázati elbírálások során, itt sem automatizmus működik, célunk a legkiválóbb jogászok kiválasztása, titkári kinevezése, akik a későbbiekben alkalmasak a bírói szerepkör ellátására.

2012. évben 21 bírósági fogalmazónk élt azzal a lehetőséggel, hogy a jogi szakvizsga

második része után pályaalakmassági vizsgálaton vegyen részt. Az előrehozott vizsgálat elősegítette azt, hogy a jogi szakvizsga eredményes teljesítése után, a megfelelő értékelés birtokában a titkári kinevezésre haladéktalanul sor kerülhessen.

Bírósági fogalmazóink titkári kinevezését megelőzően minden esetben értékelési eljárást végeztünk. A 2012. évben bírósági titkári kinevezést nyert fogalmazók közül 2 fő „alkalmas”, 21 fő „kiválóan alkalmas” minősítést nyert. Az értékelés eredménye változatlanul azt tükrözi, hogy a Fővárosi Törvényszéken a fogalmazók magas színvonalú munkát végeznek, arra törekednek, hogy szakmai tudásukat olyan szinten mélyítsék el, amely alkalmassá teszi őket a későbbiekben titkári foglalkoztatásra.

Az elmúlt években újra és újra felvetődő probléma, s jelenleg megoldást megnyugtatóan nem nyert, hogy az igazságügyi alkalmazottakra vonatkozó értékelési rendszer nem vált differenciálttá. Az értékelési szisztéma ma az Iasz. hatálya alá tartozó valamennyi dolgozóra egységesen kiterjed, a törvény mellékleteként kötelezően használandó értékelési lap nem tesz különbséget a különböző feladatkörökben eljáró igazságügyi alkalmazottak minősítése között. Ennek azért van nagy jelentősége, mert az elmúlt években az eljárási szabályok alapvetően megváltoztak, a titkárok egyre szélesebb körben egyesbíró feladatkörében járnak el, ilyen módon munkájuk értékelése a jelenleg irányadó értékelési lappal már „nem fedhető le”. Álláspontom szerint a jövőben kiemelt feladatnak kell tekinteni az igazságügyi alkalmazottak differenciált értékelési rendjének országosan egységes kialakítását.

Az értékelés tartalmi módosítása az előbbieken túl azért is fontos, mert annak kiemelt jelentősége lehet a szolgálati viszony meghosszabbítása, megszüntetése szempontjából.

2012. évben összesen 17 bírósági titkáruk szolgálati viszonya szűnt meg, részben a határozott idő lejártával, másrészt közös megegyezéssel és egyéb okból. A határozott idő lejártakor az esetek legnagyobb részében az alkalmasság hiánya merült fel, de nem egy esetben a közös megegyezéssel történő szolgálati viszony megszüntetés is annak a kompromisszumnak a megjelenése, mely szerint a felek közös álláspontja alapján a titkár nem volt alkalmas feladatai ellátására (17. számú melléklet).

2.5. A fogalmazói létszámhelyzet alakulása

Az igazságügyi alkalmazottakra vonatkozó törvényi szabályozás nyomán bírósági fogalmazói álláshely kizárólag pályázat útján tölthető be, ennek megfelelően évente két alkalommal kerül sor központi felvételi versenyvizsga meghirdetésére, majd a versenyvizsgát nyert pályázók kiválasztására.

A 2012. január 1-i állapot szerint az engedélyezett fogalmazói létszámunkból (75 fő) 64 fő volt a ténylegesen betöltött létszám. A tartósan távollévő bírósági fogalmazók száma az év elején 7 fő volt.

2012. január 16. napjától 14 fő, 2012. április 16. napjától 1 fő bírósági fogalmazót

neveztem ki.

2012. szeptember 30-i határidővel 30 fogalmazói álláshelyet pályáztattunk a Fővárosi Törvényszéken, amelyre összesen 112 érvényes pályázat érkezett. A 112 pályázaton belül 75 pályázó első helyen jelölte meg a Fővárosi Törvényszéket, mint választott munkahelyet.

A 2012. december 31-i állapot szerint engedélyezett fogalmazói létszámunkból 51 fő volt a ténylegesen betöltött fogalmazói álláshely, figyelemmel az évközi bírósági titkári kinevezésekre is.

2013. elején 26 bírósági fogalmazói kinevezésre került ismételt sor, a kinevezettek közül korábban nyolcan bírósági ügyintézőként dolgoztak a Fővárosi Törvényszéken.

A 2012. december 31-én ténylegesen dolgozó 51 bírósági fogalmazó legnagyobb része a kerületi (munkaügyi) bíróságokon teljesített szolgálatot (88,23%).

Fogalmazóink 70,58%-a 3 évet meg nem haladó joggyakorlati idővel rendelkezik, így a kisebb hányaduk rendelkezik 3 év feletti joggyakorlati idővel. Tekintettel az elmúlt évben jellemző bírói fluktuációra, titkáraink jelentős számban nyerhettek bírói kinevezést, ami a fogalmazók előrelépését is segítette a titkári kinevezésüket gyorsítva. A folyamat alapvetően jellemző a Fővárosi Törvényszék előmeneteli rendszerére, így elmondható, hogy a várakozási idők alapvetően nem hosszabbodnak meg olyan mértékben, mint sok más magyarországi törvényszéken.

A nemek szerinti megoszlás a fogalmazók körében hasonlóan alakul a titkároknál tapasztaltakhoz: a fogalmazók 74,50%-a nő, így a férfi-női arány némileg másképp alakul ebben a foglalkozási ágban is a bírákhoz viszonyítottnak (19. számú melléklet).

2.6. A bírósági ügyintézői, végrehajtási ügyintézői létszámhelyzet alakulása

A 2012. évre meghirdetett létszámgazdálkodási koncepcióm egyik alappillérenek tekintettem a bírósági ügyintézői létszám jelentős bővítését, hiszen az elmúlt években szerzett vezetői tapasztalatok azt mutatták, hogy a bírósági ügyintézők kiváló szakmai támogatást tudnak nyújtani a bírósági teamekben, s ugyanakkor számos területen (például a Fővárosi Törvényszék Cégbírósága) önálló referáda kezelésére is alkalmasak. A korábbi években „minta jelleggel” felállított bírósági teameket úgy hoztuk létre, hogy egy-egy bírói tanács mellett a team egy bírósági titkárból, egy bírósági ügyintézőből, illetve egy tisztviselőből (írnokból) állott. A tapasztalatok azt mutatták a 2010-2011. években, hogy az így felállított és a bírói munkateher csökkentésére létrehozott teamek jelentősen növelték az adott tanács munkateljesítményét, és gyökeresen javították az időszerűséget.

Az is elmondható sajátos tendenciaként, hogy a bírósági ügyintézői álláshelyekre jelentkezők jelentős része jogi doktori végzettséggel rendelkezik. Bár a jogalkotó a bírósági ügyintézői álláshely kialakításakor arra törekedett, hogy azt zömében főiskolai szintű végzettséggel rendelkező pályázók töltsék be, azonban mára a helyzet átalakult. Tekintettel a jogi egyetemeken igen magas emissziós mutatóira, látható, hogy az ügyészségi, a bírósági fogalmazói álláshelyekre a jogi egyetemi végzettséggel

rendelkezők szűk köre kerül be a központi felvételi eljárás eredményeként. A jogi doktorátussal rendelkező kollégák más része így azt az utat választja pályázóként, hogy a bírósági szervezetbe bírósági ügyintézői munkát vállalva lép be. A tendencia egyrészt pozitív, mert a jogi doktorátussal rendelkező bírósági ügyintézők felkészültsége alapvetően magas színvonalú és alkalmasak az önálló munkavégzésre akár teamen belül, akár önálló referádát gondozva. Hátránya ennek a foglalkoztatásnak, hogy az így bíróságra kerülő kollégák legnagyobb részt bírónak kívánnak válni a későbbiekben, tehát elemi érdekük fűződik ahhoz, hogy mihamarabb bírósági fogalmazóvá legyenek. Ennek megfelelően – s ez már a múlt évi tapasztalatok alapján is elmondható – 2013-ban is számolnunk kell az így felvett bírósági ügyintézők fluktuációjával. Az elmúlt években az egységes szerkezetbe foglalt kormányrendelet a bírósági ügyintézők számára még mindig viszonylag szűk mozgásteret biztosított, biztosít az önálló munkavégzés szempontjából. Emellett azonban jól látható, hogy a kormányrendeletben meghatározott önálló feladatkörökön túl is érdemi munka végzésére alkalmazhatók a jogi doktorátussal rendelkező bírósági ügyintézők, s érdemben tudják segíteni az egyes ügyszakokban az előkészítő, illetve határozatszerkesztési feladatokat.

A 2013. március 7. napján megtartott vezetői értekezleten elhangzott szakmai vélemények egyértelműen alátámasztották a team rendszer sikerességét, a bírósági ügyintézők foglalkoztatásának hasznosságát.

2012. év elején 76 engedélyezett bírósági és 10 végrehajtási ügyintézői álláshellyel rendelkezett a Fővárosi Törvényszék, a ténylegesen munkában állók létszáma is hasonlóképpen alakult. Az Országos Bírósági Hivatal elnöke a 115/2012. (VI.8.) számú határozatával a Fővárosi Törvényszék területén 75 bírósági ügyintézői létszámot rendszeresített, amely a korábbi évekhez viszonyítottan rendkívüli előrelépésnek tekinthető. Míg a végrehajtási ügyintézői létszám alapvetően nem változott az év végével, addig a bírósági ügyintézőink engedélyezett létszáma 2012. december 31. napján 151 fő volt. A bírósági ügyintézői álláshelyeket az Országos Bírósági Hivatal elnöke 2012. június 15. napjával rendszeresítette, melyeket pályázati úton töltöttünk be, hasonlóan a titkári álláshelyeinkhez.

A bíróságok központi internetes oldalán és a Fővárosi Törvényszék honlapján, a Facebook oldalon meghirdetett 75 bírósági ügyintézői álláshelyünkre összesen 113 fő jelentkezett, akik közül 94-en korábban nem álltak bírósági alkalmazásban.

A Fővárosi Törvényszék területéről pályázó igazságügyi alkalmazottak közül 20 kolléga került bírósági ügyintézői munkakörbe, míg a külső jelentkezőkből 45 fő került kinevezésre 2012. szeptemberével. A 2012. december 31. napján 10 üres bírósági ügyintézői álláshelyet 2013. I. negyedévére eredményesen betöltöttük (20. számú melléklet).

A bírósági ügyintézők felvételét követően arra törekedtünk, hogy elsődlegesen a bírói álláshelyek átirányítása nyomán jelenlévő munkateher kezelésére osszuk be a Fővárosi Törvényszéken a felvett kollégákat, így a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma Cégbíróságára 14, míg a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma

Csőd-felszámolási Csoportjába 10 bírósági ügyintéző került. Ezt meghaladóan részben a Törvényszéken, részben pedig a kerületi bíróságokon a teamek létszámát bővítettük bírósági ügyintézőkkel.

2012. december 31. napján az engedélyezett 151 bírósági ügyintézői álláshelyünkön összesen 144-en dolgoztak ténylegesen. Az alkalmazottak 45,83%-a egy évet meg nem haladó gyakorlati idővel rendelkező bírósági ügyintézőként. A magasnak tűnő arány elsődleges oka az, hogy nagyobb részük jogi egyetemet végzett fiatal pályakezdőként került a Fővárosi Törvényszékre. A bírósági ügyintézők 29,16%-a 3-10 év közötti gyakorlati idővel rendelkezik. E körben részben már korábban kinevezett bírósági ügyintézőkről van szó, másrészt pedig olyan kollégákról, akik ügyintézői kinevezésüket megelőzően már jelentős tartamú bírósági gyakorlatot szereztek tisztviselőként. A bírósági ügyintézők nagyobb része, 82 fő a Fővárosi Törvényszéken, míg kisebb részük, 62 fő a kerületi bíróságokon dolgozott az év végével. A Törvényszéken – a korábban már jelzetteknek megfelelően – a Cégbíróságon dolgoznak legnagyobb számban (összesen 33 fő). A Büntető Kollégiumban 11, a Gazdasági Kollégiumban szintén 11, míg a Közigazgatási Kollégiumban 6, és a Polgári Kollégiumban 11 fő dolgozott az év végével bírósági ügyintézőként. A jelzett kollégiumokban elsődlegesen a megyei elsőfokú tanácsok mellett dolgozó teambe kerültek beosztásra. A Fővárosi Törvényszék kerületi (munkaügyi) bíróságain foglalkoztatott összesen 62 bírósági ügyintéző legnagyobb létszámban a Pesti Központi Kerületi Bíróságon dolgozott (28 fő), míg a többi kerületi bíróságokon 1-8 fő között változott a létszámuk. Az év végével alkalmazott bírósági ügyintézők 87,5%-a nő volt, amely arány a bírói foglalkoztatási ágon belüli arányt is jelentősen meghaladja.

A Fővárosi Törvényszék területén 2012. december 31. napjával összesen 10 végrehajtási ügyintézőt alkalmaztunk, akik a kerületi bíróságokon – végrehajtási ügyszakban és csoportokban – végezték a napi feladatokat. A 10 alkalmazott végrehajtási ügyintézőből mindössze 1 fő férfi. Annak ellenére, hogy a Fővárosi Törvényszék kerületi bíróságain a végrehajtási ügyek száma jelentősen csökkent 2011. és 2012. év összehasonlításában, a jövőben a végrehajtási ügyintézői álláshelyek bővítése a szakmai színvonal emelése céljából feltétlenül indokolt. *(A témakörhöz kapcsolódó melléklet: 21. számú)*

2.6.1. A bírósági ügyintézői és végrehajtási ügyintézői pályázatokkal kapcsolatos gyakorlat

Mind a bírósági, mind a végrehajtási ügyintézői álláshelyeinket az elmúlt esztendőben pályázati úton töltöttünk be. A korábban már jelzettek szerint a bírósági ügyintézői álláshelyeinkre nagy számban jelentkeztek jogi doktorátussal rendelkező kollégák, a saját tisztviselői karunkból pedig a meghirdetett pályázatokra összesen 20 fő nyújtott be bírósági ügyintézői kinevezésre irányuló pályaművet. 2013. I. negyedévére valamennyi bírósági ügyintézői álláshelyet betöltöttük pályázat útján.

A végrehajtási ügyintézői álláshelyeink esetében a pályázat kiírása a törvény kötelező rendelkezése alapján nem mellőzhető. 2012. évben a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróságra vonatkozóan tettünk közzé pályázati felhívást végrehajtási ügyintézői állás betöltésére és a pályázó 2012. szeptember 17. napjával kinevezésre is került.

2012. november 30-i határidővel a Fővárosi Törvényszéken végrehajtó jelölti állást pályáztattunk. A pályázat közzétételére két alkalommal került sor, és összesen 9 pályázó terjesztett elő pályaművet. A pályáztatás eredményeként 2013. január 1. napjától a fővárosi törvényszéki végrehajtók irodájánál 1 tisztviselő került beosztásra végrehajtó-jelölti munkakörben. 2012. decemberében újabb végrehajtó-jelölti álláshelyet pályáztattunk, melynek elbírálása 2013. I. negyedévében esedékes.

A fent jelzett pályázatokat minden esetben nyilvánosan tettük közzé, a nyilvánosságot széles körben biztosítva (Bírósági Közlöny, bíróságok központi honlapja, Fővárosi Törvényszék honlapja, Facebook). A pályázati feltételeket minden esetben világosan, pontosan körülírtan határoztuk meg, és a pályázatok elbírálása során valamennyi pályázó meghallgatásra került.

A végrehajtási ügyintézői, végrehajtó-jelölti állások tekintetében fluktuáció nem jellemző az elmúlt esztendőben, míg a bírósági ügyintézői foglalkoztatási területen a fluktuáció oka – a korábban már jelettek szerint – alapvetően az, hogy a jogi egyetemet végzett bírósági ügyintézők előbb-utóbb a bíróvá válás érdekében bírósági fogalmazói felvételin vesznek részt, s nyernek fogalmazói kinevezést. Mindez némiképpen instabillá teszi a bírósági ügyintézői alkalmazotti kört, azonban a magas kvalifikáció az alkalmazás szempontjából, a szakmai munka színvonala biztosítása érdekében mindenképpen előnyt jelent, s a jelenlegi trendeket látva számíthatunk arra, hogy a megüresedő bírósági ügyintézői álláshelyekre az elkövetkező években is minden alkalommal lesz elég számú pályázó.

2.7. Az egyéb igazságügyi alkalmazottak létszámhelyzetének alakulása

A bírósági, végrehajtási ügyintézők létszámán kívül eső tisztviselők, írnokok és fizikai alkalmazottak engedélyezett létszáma 2012. januárjában összesen 1.546 fő volt, s ugyanez a számadat jellemző az év végével. Az alkalmazotti kör hosszú évek óta állandó fluktuációval érintett, ez elsősorban a fizikai és az írnoki állományra jellemző, de az utóbbi években biztosított jogszabályi rendelkezések folytán a tisztviselői körben is megjelent, tekintettel a nyugdíjbavonulás kibővített lehetőségére. Az elmúlt esztendőben 110 főnek szűnt meg közös megegyezéssel, lemondással, illetve nyugdíjbavonulással a szolgálati viszonya, de nem elhanyagolható azoknak a létszáma sem, akiknek a határozott idő lejártá végén vagy a próbaidő alatt szűnik meg a szolgálati viszonya alkalmatlanság miatt. A kialakult gyakorlat szerint a közvetlen szervezeti egység vezetői a munkáltatói jogkör gyakorlója felé a próbaidő alatt, illetve a határozott idő letelte előtt megfelelő szakmai értékelést nyújtanak, amelynek figyelembevételével kerülhet sor a szolgálati viszony meghosszabbítására vagy megszüntetésére. A bíróságon jellemző munkateher nagysága, a magas szintű elvárások miatt rendszeres a szolgálati viszonyok megszüntetése a nem megfelelő

munkavégzés miatt.

Évről-évre folyamatosan vizsgált kérdés (országos szinten is) a bírákra eső igazságügyi alkalmazotti létszám arányának alakulása. A Fővárosi Törvényszéken 2012. év végével ténylegesen dolgozó bírói létszámmra (734 fő) vetítetten a bírósági tisztviselői arány 1,053% volt, az írnoki 0,729%, míg a fizikai dolgozói 0,289%.

Annak dacára, hogy a bírósági ügyintézők létszáma 2012. évben jelentősen növekedett a Fővárosi Törvényszék területén, az általános tisztviselői, írnoki létszám még mindig alacsony, az országos átlag alatti.

Az év végével ténylegesen foglalkoztatott 1.520 igazságügyi alkalmazott legnagyobb hányada, 83,22%-a nő volt, és összesen 255 férfit alkalmaztunk. A férfi munkaerő legnagyobb része fizikai munkakörben a kerületi bíróságok, a Törvényszék gondnokságán, Gazdasági Hivatalában dolgozik, kisebb hányaduk írnokként vagy tisztviselőként a kezelőirodákban.

Az alkalmazottak 10,26%-a 1 éves gyakorlattal sem rendelkezik, s elmondható, hogy ez az arány folyamatosan mozgónak tekinthető, fluktuálódó létszámarány is egyben. Mindamellet nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény, hogy az alkalmazottak közül 2012. december 31. napjával 491 fő (32,30%) 3 éves bírósági gyakorlattal sem rendelkezett. A szolgálati viszonyok megszűnése – alapvetően alkalmatlanság miatt – a 0 és 3 közötti tartományban dolgozók esetében jellemző, tehát azt a 32,30%-os arányt érinti, melynek létszáma szinten folyamatos mozgásban van. Jellemzően a 3 évi szolgálati viszonnal, több gyakorlati idővel rendelkezők már nem alkalmatlanság címén kerülnek ki az apparátusából, e körben inkább a nyugdíjazás, az egyéb okra visszavezethető közös megegyezéses megszüntetés, áthelyezés eredményezi a fővárosi törvényszéki szolgálati viszony megszűnését (lásd a 23. és 24. számú *melléletek* részletezett adatait).

A fizikai alkalmazottak speciális foglalkoztatotti kört jelentenek a törvényszéken, illetve kerületi bíróságain. Az összesen 208 főre kiterjedő dolgozói létszám legnagyobb hányada kézbesítőként, hivatalsegédként dolgozik, míg más részük rendészi, portási, takarítói, illetve a fenntartás, karbantartás körében gondnoksági feladatokat lát el. A fizikai alkalmazottak foglalkoztatása körében is folyamatos fluktuációval küzdenek a szervezeti egységek, tekintettel arra, hogy az ott alkalmazott bérnek alapvetően kicsi a megtartó ereje. Jelentős e körben az a körülmény is, hogy a fizikai alkalmazottak nem tartoznak az Iasz. hatálya alá, így bérmegállapításukra az Mt. vonatkozik, ilyen módon ipso iure bekövetkező bérnövekményekről kizárólag a kötelező legkisebb munkabér megállapítása során beszélhetünk. Az Országos Bírósági Hivatal elnökének felhatalmazása alapján – a takarékos gazdálkodás elveit mindvégig figyelembe véve – 2012. első és utolsó negyedévében tudtam nyújtani kétszer 5%-os béremelést e dolgozói körnek a bérmegtakarítás terhére. Az említett béremeléssel az igazságügyi alkalmazottakhoz hasonló bérnövekményt tudtunk biztosítani 2012-ben, azonban még így is a legrosszabbul finanszírozott dolgozói körhöz tartozó kollégákról van szó. Az elmúlt években több esetben éltünk azzal a lehetőséggel, hogy e munkakörökben csökkent munkaképességű kollégákat alkalmaztunk.

2.7.1. Az igazságügyi alkalmazottak felvételével kapcsolatos pályázati eljárások gyakorlata

Az írnoki, tisztviselői, fizikai álláshelyek betöltése alapvetően pályázaton kívüli rendszerben történik a Fővárosi Törvényszéken. A jellemző az, hogy az önkéntes jelentkezők száma – önéletrajzok benyújtása – jóformán folyamatos, ilyen módon a kerületi bíróságok elnökei, illetőleg a Fővárosi Törvényszék vezetése szinte állandóan rendelkezik az utóbbi években megfelelő számú jelentkezővel. Az említett alkalmazási körökben az igazságügyi alkalmazottakra vonatkozó jogszabály nem ír elő egyébként pályázati kötöttséget, ennek ellenére az elmúlt évben is előfordult, hogy pályázati formához nem kötött álláshelyet az átláthatóság, a legjobb kiválasztás elvének biztosítása érdekében pályázati formában hirdettünk meg. Így történt ez 2012-ben az első félévében, illetőleg október 30. napjával a belső ellenőri álláshely pályáztatásakor. 2012. évben alkalmas pályázó a belső ellenőri álláshelyre nem nyújtott be pályaművet, míg a 2013. február 28. napjával meghirdetett belső ellenőri álláshelyre 7 pályázat érkezett. Ezek elbírálása befejeződött, a belső ellenőri álláshely 2013. március 18. napjával betöltésre került.

A jelzett nyilvános pályáztatáson túlmenően számos esetben előfordul, hogy az egyes szervezeti egységek vezetői, vagy a Fővárosi Törvényszék vezetése úgynevezett „belső pályázatot” ír ki egyes tisztviselői, vezető fizikai alkalmazotti álláshelyek betöltésére (például bírósági vezető melletti csoportvezető tisztviselői álláshely betöltése esetén, gondnokság vezetői álláshely betöltésekor stb.). Az ilyen típusú pályáztatást törvényi kötelezettség nem terheli, azt nem írja elő, azonban a kialakult gyakorlatot megfelelőnek és fenntartandónak ítélem, tekintettel arra, hogy az esetek legnagyobb részében a bíróságon szerzett tapasztalat, gyakorlat az álláshely betöltése során nem mellőzhető.

2.8. A Fővárosi Törvényszéken és kerületi bíróságain foglalkoztatott ülnökök létszámhelyzete, alkalmazásuk gyakorlata

Az ülnöki foglalkoztatás, az ülnöki alkalmazás a magyar jogban az elmúlt 20 év eljárási szabályainak változására figyelemmel fokozatosan szűkült. Mára legnagyobb hányadban a büntető szakterületen dolgoznak ülnök kollégák, míg a civilisztikai szakterületen munkaügyi, közigazgatási szakágban fordulnak elő.

A Fővárosi Törvényszék mellé a 2011-2015. évi ciklusra 137 ülnök került megválasztásra, ezen belül a pedagógus szakképzettséggel rendelkező ülnökök száma 29.

Bíróság	Ülnökök száma
Pesti Központi Kerületi Bíróság	131
Budai Központi Kerületi Bíróság	33
Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság	25
Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság	17
Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság	35
Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság	46
Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság	90

A Fővárosi Törvényszéken dolgozó büntető bírák mellé 57 ülnök került beosztásra, amely havonta 2-4 alkalomra kiterjedő elfoglaltságot jelent számukra. 67 ülnök ügyeleti feladatokat lát el, ami a nagy létszámra tekintettel csak havi 1 nap elfoglaltságot jelent, s nem eredményezi a bíró mellé kerülés folyamatos lehetőségét. A Törvényszékre megválasztott igen jelentős ülnöki létszámra figyelemmel legnagyobb részük tehát alapvetően ügyeleti feladatokat tud csak ellátni. A Pesti Központi Kerületi Bíróságra megválasztott ülnökök esetében a megfelelő rotációt a bíróság vezetése folyamatosan igyekszik biztosítani. A bíróság mellé megválasztott ülnökök behívási rendszere alapján mindössze 10 ülnök behívására nem került sor 2012. évben, így elmondható, hogy az ülnöki létszám megfelelően került megállapításra, s valamennyi ülnök számára lehetőséget teremtett a bíróság vezetése az ítélezési munkában való részvételre. A többi kerületi bíróságon megválasztott ülnökök folyamatos foglalkoztatását is biztosítja a bíróság vezetése. Az alacsonyabb ülnöki létszámra figyelemmel a kisebb bíróságokon úgynevezett „állandó párosok” alakultak ki, melyek az adott tanács munkáját megbízhatóan segítik. Változatlan tendencia – az elmúlt évek helyzetét is értékelve –, hogy az ülnöki munkát vállalók legnagyobb része nyugdíjas.